

Asia: OM 6/41/2016

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

1. Yleistä

Kannatatteko yleisellä tasolla mietinnössä ehdotettuja muutoksia?

Kanta-Hämeen käräjäoikeus kannattaa työryhmän mietinnössä ehdotettuja muutoksia summaaristen riita-asioiden käsittelyyn myöhemmin lausunnosta ilmenevin varauksin.

2. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Tuetteko summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaa ehdotusta?

Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013-2025 (OM mietintöjä ja lausuntoja 16/2013) on summaaristen riita-asioiden käsittely esitetty keskitettäväksi siirtämällä ne ulosottoviranomaiselle tai enintään kolmeen käräjäoikeuteen. Ehdotuksen säästövaikutuksen on arvioitu olevan merkittävä siinäkin tapauksessa, että vaihtoehtoista valitaan keskittäminen tiettyihin käräjäoikeuksiin.

Oikeus- ja työministeri Jari Lindstömin linjauksessa helmikuussa 2016 summaaristen asioiden keskittämistä esitettiin 7 käräjäoikeuteen ja enintään kahteen käräjäoikeuteen hovioikeuspiirissä. Työryhmä esittää, että aiemmin esitettyjen käräjäoikeuksien lisäksi summaarisia asioita jatkossa käsiteltäisiin myös Ahvenanmaan käräjäoikeudessa, miltä osin käräjäoikeus puoltaa ehdotusta.

Työryhmä esittää, että toimivalta määräytyisi maakunnittain eikä kaikin osin noudattaisi hovioikeuspiirien rajoja. Alkuperäisestä oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan kirjatusta keskittämistavoitteesta on jo huomattavasti tingitty. Vuoden 2019 alusta alioikeuksia tulee olemaan yhteensä enää 20 kappaletta. Kanta-Hämeen käräjäoikeus esittää harkittavaksi summaaristen asioiden keskittämisen siirtämistä ajankohtaan, jossa asiat voidaan jakaa niitä käsitteleviin käräjäoikeuksiin yhteisestä työjonosta. AIPAn käyttöönoton yhteyteen on suunnitteilla jakokone,

johon on määriteltävissä summaaristen asioiden jako-ohje siten, että se ottaa myös kielelliset oikeudet huomioon. Valtakunnallinen työjono auttaisi tasaamaan työpinoja ja sitä kautta yhtenäistämään myös käsittelyaikoja.

Mikäli summaaristen asioiden keskittämistä ei voida ajoittaa siten, että sitä yhteistä työjonoa tukeva tekniikka olisi käytettävissä, käräjäoikeus katsoo, että summaariset asiat tulee keskittää mietinnön mukaisesti muun muassa Kanta-Hämeen käräjäoikeuteen.

Keskittäminen tulee toteuttaa siten, että asiat keskitetään käräjäoikeuksiin, joissa asiat jo nyt käsitellään tehokkaasti. Mietintöön on poimittu joitakin käräjäoikeuksien summaaristen asioiden käsittelyaikoja ja toiminnan tehokkuutta kuvaavia lukuja. Kanta-Hämeen käräjäoikeuden käsittelyaikoja ja tehokkuutta ei ole erikseen mainittu. Kanta-Hämeen käräjäoikeus jakaa yhdessä Kainuun käräjäoikeuden kanssa vuodelta 2016 lyhimmän 1,3 kk käsittelyajan ja myös käsittelyn tuloksellisuutta mittaava luku (ratkaistujen asioiden määrä jaettuna kansliahenkilökunnan henkilötyövuotta kohden) on mietinnössä mainittuja eli vertailulukuja parempi eli vuonna 2016 sitä mittaava luku on 478.

Valtakunnallisen työjonon käyttöönotto edellyttäisi myös, että mikäli sähköinen tiedoksianto ei onnistu, asiakirjan tiedoksianto siirtyisi paikallisille haastemiehille. Haastemiesten keräämät ja päivittämät puhelinnumerot ja asiakaskunnan tuntemus ovat edellytyksenä puhelin- ja haastemiestiedoksiantojen onnistumiselle.

Ehdotukseen sisältyvää mahdollisuutta jättää asianosaisten suostumuksella riitautettu summaarinen asia käsiteltäväksi käräjäoikeuteen joka on toimivaltainen käsittelemään riidattoman asian, tulisi soveltaa mahdollisimman yhtenäisesti ja lähinnä vain tapauksissa, jossa asia tulee ratkaistavaksi kirjallisessa menettelyssä, jotta se ei johtaisi asioiden hallitsemattomaan siirtymiseen käräjäoikeudesta toiseen esimerkiksi lyhyempien käsittelyaikojen toivossa. Riitaisten summaarisina asioina vireille pantujen riita-asioiden jääminen käsiteltäväksi käräjäoikeuteen, johon summaariset asiat on keskitetty, vaikeuttaa mahdollisuutta arvioida tuomareiden ja käräjänotaareiden työmäärää ja virkojen tarvetta.

3. Sähköinen asiointi

Tuetteko ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi?

Käräjäoikeus kannattaa sähköisen asioinnin edistämistä kaikissa muodoissa. Poikkeus elinkeinonharjoittajalle asetetusta veloitteesta saattaa asia sähköisesti vireille tulleeseen aiheuttamaan jonkin verran tulkintaongelmia ja toivottavaa olisi, että linjaus paperisten haastehakemusten

tutkimisesta olisi selkeä. Vaara toisistaan poikkeavista tulkinnoista kasvaa mikäli summaarisia asioita käsitellään useassa eri alioikeudessa.

4. Sähköinen tiedoksianto

Puollatteko ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla?

Käräjäoikeus kannattaa ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla. Käräjäoikeus kuitenkin huomauttaa, että osa vastaajista, joille säännöllisesti on tiedoksi annettavia asiakirjoja tuskin tulevat ottamaan käyttöön sähköistä asiointitiliä. Nähtäväksi siten jäisi paljonko vastaajista tavoitettaisiin sähköisesti. Koneellinen tiedoksiantotodistus asiakkaan kappaleeseen lisäksi puhelintiedoksiannoissa asiakirjojen sähköistä lähettämistä asiakkaan sähköpostiin ja näin säästyisi työaika ja postikuluja.

5. Muuta

Muita huomioita?

Summaaristen asioiden keskittämällä pyritään saavuttamaan säästöjä. Säästötavoitteiden saavuttaminen esitetyillä muutoksilla jää epävarmaksi. Vaarana on, että käräjäoikeudet menettävät keskittämisen yhteydessä ammattitaitoista henkilökuntaa eivätkä tavoitteet oikeusturvan paranemisesta ja säästöistä toteudu.

Käräjäoikeuksiin, joihin summaariset riita-asiat ehdotetaan keskitettäväksi on osoitettava riittävä määrä henkilökuntaa hoitamaan kyseessä olevia asioita. Paitsi kansliahenkilöstön lisätarve, myös tuomareiden, käräjänotaarien ja haastemiesten riittävyys on turvattava, jotteivät keskittämällä tavoitellut hyödyt jää toteutumatta. Samalla on selvitettävä myös lisähenkilöstön sijoittamisen aiheuttamat toimitilakustannukset.

Mietinnössä on toimitilojen osalta vain todettu, että ”henkilöstön määrän lisääntymisen myötä summaarisia asioita käsitteleville käräjäoikeuksille olisi varmistettava riittävät toimitilat.” Tarvittavista toimitiloista aiheutuvien kustannusten määrästä ei tässä vaiheessa ole tietoa kuten ei myöskään keskittämisen tulevaisuudessa tuottamista toimitilavuokrien säästöistä. Vertailu on siten vaikeaa. Epäilemättä pitkällä aikavälillä säästöjä on saatavissa.

Sundholm Terhi

Kanta-Hämeen käräjäoikeus - Lausunto on käsitelty henkilöstökokouksessa.
Lausunnon laatija laamanni Tuula Lehto.